

There is no translation of this article

Отвори им очите

Апостолическо писмо APERUIT ILLIS /Отвори им очите/ чрез което е постановена неделята на Божието Слово

АПОСТОЛИЧЕСКО ПИСМО ПОД ФОРМАТА НА «MOTU PROPRIO»

ОТ ПАПА ФРАНЦИСК

APERUIT ILLIS

Отвори им очите

ЧРЕЗ КОЕТО Е ПОСТАНОВЕНА НЕДЕЛЯТА НА БОЖИЕТО СЛОВО

1. «Тогава им просветли ума, за да разбират Писанията» (Лк 24, 45). Ето един от последните жестове направени от Възкръсналия Господ, преди Неговото Възнесение. Той се яви на учениците Си, когато те бяха събрани на едно и също място, разчупи хляба с тях и отвори ума им за разбирането на Светите Писания. На тези изплашени и разочаровани хора Той разкри смисъла на пасхалната Тайна: т.е. според вечното намерение на Отца, Исус трябваше да страда и да възкръсне от мъртвите, за да предложи обръщането и опрощаването на греховете. (виж Лк 24, 26.46-47) както и да обещае Свети Дух, който ще им даде сили да бъдат свидетели на тази тайна на спасението (виж Лк 24, 49).

Връзката между Възкръсналия, общността на вярващите и Светото Писание е изключително жизненоважна за нашата идентичност. Ако Господ не ни въведе в него за нас е невъзможно да вникнем в дълбочина в Светото Писание. При това обратното е също така вярно: без Светото Писание събитията от мисията на Исус и Неговата Църква остават неразгадани в света. По един справедлив начин свети Йероним можеше да напише: «Да игнорираме Писанието, означава да игнорираме Христос» (In Is., prologue: PL 24, 17)

2. В заключение на извънредния юбилей на Милосърдието, аз помолих да помислим за «една Неделя изцяло посветена на Божието Слово, за да вникнем в неизчерпаемостта на богатството, което идва от непрекъснатия диалог на Бог с Неговия народ» ([Misericordia et misera](#), т. 7).

Да посветим по специален начин една Неделя от Литургичната година на Божието Слово позволява преди всичко да съживим отново в Църквата жеста на Възкръсналия, който също така отваря за нас съкровището на Божието Слово, за да можем ние да бъдем вестители на това неизчерпаемо съкровище. В тази връзка уението на Свети Ефрем ми идва наум: «Кой впрочем е способен да вникне в цялото богатство на една само от Твоите думи, Господи? Това което ние разбираме е много по-малко от това, което ние ще оставим, като зажаднели хора, които пият от извора. Перспективите на Твоето слово са неизброими, както са безбройни и насоките на тези, които ги изучават. Господ обагри словото си с неизброими красоти, за да може всеки от тези, които Го изучават да съзерцава тази, която му харесва. И в Своето слово Той скри всички съкровища, за да може всеки от нас да намери съкровище, в това в което размишлява. » (Коментари за le Diatessaron, 1, 18).

Впрочем чрез това писмо се надявам да отговоря на многобройните запитвания, които пристигат при мен от Божия народ затова да може да се празнува в единство с намерения в цялата Църква Неделя на Божието Слово. Вече стана обичайна практика да изживяваме моменти, в които християнската общност да се фокусира върху голямото значение, което има Божието Слово в нашето ежедневие. В различни местни Църкви многобройни инициативи правят по-достъпни Светите Писания за вярващите, което ги прави признателни за един такъв дар, отдадени да го живеят всекидневно и отговорни последователно да свидетелстват за него.

Вторият екуменичен Ватикански събор даде силен тласък на преоткриването на Божието Слово чрез догматичната Конституция [Dei Verbum](#) . В тези страници, които заслужават винаги да бъдат изживявани и размишлявани ясно се очертава същността на Светото Писание, предавано от поколение на поколение. (

[глава II](#)

), неговото божествено вдъхновение (

[глава III](#)

), което обхваща Стария и Новия Завет (

[глави IV](#)

и

[V](#)

) и неговата значимост за живота на Църквата (

[глава VI](#)

). За да израсне това учение, Бенедикт XVI свика през 2008 година Асамблея на Синода на Епископите на тема

[«Божие слово в живота и в мисията на Църквата»](#)

, след което публикува Апостолическото насърчение

[Verbum Domini](#)

, което представлява неизбежно учение за нашите общности

[1]

. В този документ перформативния характер на Божието Слово е особено задълбочен, когато в литургичната дейност се очертае присъщия му свещенодействащ характер

[2]

.

Следователно е добре да не липсва в живота на нашия народ тази решителна връзка с живото Слово, което Господ не се умори никога да отправя към Неговата Невеста, за да може да израства в любовта и в свидетелството на вярата.

3. Ето защо постановявам, че III-тата Неделя от обикновеното време през Годината ще бъде посветена на служение, размишление и провъзгласяване на Божието Слово. Така тази Неделя на Божието Слово ще дойде да се разположи в един подходящ момент в този период на Годината, когато ние сме поканени да укрепим връзките си с юдейската общност и да се молим за единство на християните. Не се касае за едно временно случайно съвпадение: да се чества Неделята на Божието Слово изразява екуменическото значение, защото Светото Писание посочва на онези, които се поставят в слушане пътят, който трябва да следват, за да достигнат до автентично и солидно единство.

Общностите ще намерят начин да живеят тази Неделя, като един тържествен ден. Във всеки случай ще бъде важно в евхаристийното служение да можем да въведем свещения текст, така че да направим очевидна за събраното множество нормативната стойност, която притежава Божието Слово. В тази Неделя специално ще бъде полезно да се подчертае неговото провъзгласяване и да се адаптира проповедта, за да се подчертае службата на Словото Господне. Епископите ще могат в тази Неделя да отслужат ритуала за лектората или да го поверят на някой служител, за да припомнят значението за провъзгласяването на Божието Слово в Литургията. Наистина е важно да се положат необходими усилия, за да се формират някои верни и да станат истински вестители на Словото, със съответната подходяща подготовка, както се постъпва обикновено при аколитите или при извънредните служители на причастието. По същия начин свещениците от Енорията ще могат да намерят най-подходящата форма за представяне на текст от Библията или една от нейните книги на цялото събрано множество, за да се подчертае важността да продължат с четивата във всекидневния си живот, да ги задълбочат и да се молят със Светото Писание, позовавайки се по-специално на *Lectio Divina*.

4. Завръщането на народа на Израил в неговата родина след вавилонското изгнание, бе белязано по значим начин от чететено на книгата на Закона. Библията ни поднася едно възбуждащо описание на този момент в книгата на Неемия. Народът е събран в Йерусалим на площада пред Водни порти, за да слуша Закона. Разпръснати заради депортирането сега хората са събрани около Светото Писание, като «един човек» (Неемия 8, 1). Докато се четеше свещената книга, народът «слушаше» (Неемия 8, 3), защото знаеше, че е намерил в това слово смисъла на изживяните събития. Реакцията на провъзгласяването на тези слова беше емоция и сълзи: «Ездра четеше пасаж от книгата на Божия Закон, след това левитите тълкуваха, даваха смисъл и така можеше да се разбере. Неемия, управителят, Ездра, който беше свещеник и книжник, и левитите, които даваха пояснения казваха на целия народ: «Този ден е посветен на Господ, вашият Бог! Не скърбете, не плачете!» Тъй като всички плачеха, чувайки думите на Закона. [...] Не тъжете, защото радостта пред Господ е подкрепа за вас!» (Неемия 8, 8-10).

Тези думи съдържат велико учение. Библията не може да бъде наследство само за някои хора и още по-малко колекция от книги за няколко привигегирани лица. Тя принадлежи преди всичко на хората свикани да я слушат и да се разпознаят в това Слово. Често съществуват тенденции, които се опитват да монополизират свещения текст, като го препращат към определени кръгове и избрани групи. Не може да бъде така. Библията е книга на народа на Господ, който в слушането преминава от разпръснатост и разделение в единение. Божието Слово обединява вярващите и ги прави един народ.

5. В това единство породено в слушането пастирите носят преди всичко голяма отговорност да обяснят и да позволят на всички да разберат Светото Писание. Защото то е книга на народа, онези които имат призвание да бъдат служители на Словото, трябва силно да почувстват нуждата да го направят достъпно за тяхната общност.

Особено проповедта разкрива една съвсем специална функция, тъй като тя притежава «един почти свещенодействащ характер» ([Evangelii Gaudium, т. 142](#)). Да въведе в дълбочина на Божието Слово с обикновени и подходящи думи този, който слуша позволява на свещеника също така да преоткрие «красотата на образите, които Господ използваше, за да стимулира добротворството » (Ibid.). Това е пасторална възможност, която не трябва да се пропуска!

За мнозина от нашите вярващи действително това е единствената възможност, която притежават, за да почувстват красотата на Божието Слово и да видят как се отразява върху всекидневния им живот. Ето защо трябва да се отдели необходимо време за подготовката на проповедта. Не може да се импровизира коментар върху свещените четива. За нас като проповедници по-скоро е желателно да не се разпростираме отвъд мярката с проповеди или чужди аргументи. Когато се спрем, за да поразмишляваме и да се молим върху свещените текстове, тогава сме способни да говорим от сърце, за да достигнем до сърцата на хората, които ни слушат, да изразим основното, което е получено и което дава плод. Никога не трябва да се уморяваме да посвещаваме време и да се молим със Светото Писание, за да бъде то прието «не като човешко слово, а като Божие слово» (1Сол. 2, 13).

Желателно е също така катехистите чрез службата, с която са облечени да помагат да се израства във вярата, усещайки неотложността да се обновяват чрез опознаването и изучаването на Светото Писание, което им позволява да поддържат един истински

диалог между тези, които ги слушат и Божието Слово.

6. Преди да се яви на учениците, които бяха затворени в горницата и да ги отвори за разбирането на Писанието (виж Лк 24, 44-45), Възкръсналият се яви на двама от тях по пътя, който водеше от Йерусалим към Емаус (виж 24, 13-35). Разказът на евангелист Лука отбелязва, че това е денят на Възкресението, което ще рече Неделя. Тези двама ученици обсъждат последните събития свързани със Страданието и Смъртта на Исус. Техният път е белязан с тъга и разочарование от трагичния край на Исус. Те се надяваха на Него, виждаха Го като Месия освободител, но се оказаха пред скандала на Разпнатия. Дискретно Възкръсналият се приближава и тръгва с учениците, но те не Го разпознават (виж стих 16). През целия път Господ ги разпитва, и си дава сметка, че те не са разбрали смисъла на Неговото Стрдание и Неговата Смърт; тогава Той им рече «о, неразумни, колко е трудно да повярвате в сърцата си» (стих 25) «и като започна от Мойсей и всичките пророци обясни им казаното за Него в цялото Писание» (стих 27) Христос е първият екзегет! Древните писания не само предвиждаха какво Той би направил, но и самият Той искаше да бъде верен на това Слово, за да направи очевидна уникалната история на спасението, която намира в Христос своята пълнота.

7. Следователно Библията, като Свето Писание говори за Христос и Го известява като Този, Който трябва да премине през Страданието, за да влезе в славата Си (виж стих 26). Това не е отделна част, а цялото Писание, което говори за Него. Неговата смърт и Неговото Възкресение са неразбираеми без него. Ето защо една от най-древните изповеди на вярата подчертава, че «Христос умря заради нашите грехове според Писанията, и беше погребан, възкръсна на третия ден пак според Писанията и се яви и на Петър» (1Кор 15, 3-5). Тъй като Писанията говорят за Христос, то позволява да се вярва, че Неговата смърт и Неговото Възкресение не принадлежат на митологията, а на историята и се намират в центъра на вярата на Неговите ученици.

Връзката между Светото Писание и вярата на вярващите е дълбока. Защото вярата идва от слушането, а слушането е съсредоточено върху словото на Христос (виж Рим 10, 17), поканата, която възниква е в наложителността и важността, които вярващите трябва да съхранят за слушането на Словото Господне, както в литургичната дейност така и в молитвата и в личното размишление.

8. «Пътуването» на Възкръсналия с учениците към Емаус приключва с трапеза. Тайнственият Пътешественик приема настойчивата молба, която Му отправят двамата спътници: «Остани с нас, защото е привечер и денят преваля» (Лк24, 29). Сядайки на трапезата с тях Исус взе хляба, благослови разчупи го и им подаде. Тогава очите им се

отвориха и те Го познаха. (виж стих 31)

От тази сцена ние разбираме колко е неразделна е връзката между светото Писание и Евхаристията. [Вторият Ватикански Събор ни учи](#) : «Църквата винаги почита божественото Писание, както постъпва и с Тялото на самия Господ, което не престава, особено в Светата Литургия да приема хляба на живота от трапезата на Божието Слово и тази на Тялото Христово, за да го поднесе на верните » ([Dei Verbum](#) , т. 21).

Постоянното посещение на Светото Писание и служението на Евхаристията правят възможно разпознаването на хората, които си принадлежат. В качеството си на християни, ние сме един народ, който крачи в историята си, подкрепен от присъствието на Господ сред нас, Който ни говори и ни храни. Този ден посветен на Библията иска да бъде не само «веднъж в годината», но да бъде едно събитие за цялата година, защото ние спешно се нуждаем да станем близки и да опознаем Светото Писание и Възкръсналия, Който не спира да разчупва Словото и Хляба в общността на вярващите. Ето защо ние трябва да влизаме постоянно с доверие в Светото Писание, иначе сърцето ще остане студено, а очите ще останат затворени, като поразени от безбройни форми на слепота.

Следователно Писанието и Тайнствата са неделими. Когато Тайнствата са въведени и осветени чрез Словото те се проявяват по-ясно като цел на пътя, където самият Христос отваря ума и сърцето, за да познаем Неговото спасително действие. В този контекст е необходимо да не се забравя учението, което идва от книгата Апокалипсис. Именно там е казано, че Господ е на вратата и Той хлопа. Ако някой чува Неговия глас и Му отвори Той ще влезе и ще вечеря с Него (виж 3, 20). Исус Христос чрез Светото Писание хлопа на нашата врата, ако чуем и отворим вратата на нашия ум и тази на сърцето ни, тогава Той ще влезе в нашия живот и ще живее с нас.

9. Във Второто послание до Тимотей, което представлява негов духовен завет, Свети Павел препоръчва на своя верен сътрудник да посещава постоянно Светото Писание. Апостолът е убеден, че «цялото Писание е вдъхновено от Бог; то е полезно, за да учи, за да осъжда злото, за да се изправим отново и да възпитаваме в правда» (виж 3, 16). Тази препоръка на Павел към Тимотей представлява една основа, върху която съборната Конституция [Dei Verbum](#) пристъпва към голямата тема за вдъхновението на Светото Писание, една основа, от която специално произлизат спасителната цел, духовното измерение и принципа за въплъщението на Светото Писание.

Като припомня на първо място препоръката на Павел към Тимотей, [Dei Verbum](#) подчертава, че « книгите на Писанието твърдо, вярно и безгрешно ни учат на истината, която Бог поиска да види написана в свещените Писма за нашето спасение» (

[т. 11](#)

). Тъй като те учат за спасението, за вярата в Христос (2 Тим 3, 15), истините, които съдържат служат на нашето спасение. Библията не е сборник с разкази или хроники, но тя е изцяло обърната към цялостното спасение на личността. Безспорните исторически корени на книгите, съдържащи се в свещения текст не трябва да ни карат да забравим тази изначална цел: нашето спасение. Всичко е ориентирано към тази цел, вписана в самата същност на Библията, която е съставена като история на спасението, в която Бог говори и действа, за да се срещне с всички хора, за да ги спаси от злото и смъртта.

За да постигне тази спасителна цел Светото Писание под действието на Свети Дух преобразява в Божие Слово - човешкото слово написано по човешки начин (виж [Dei Verbum, т. 12](#)

). Ролята на Свети Дух в Светото Писание е основна. Без неговото действие рискът да бъде заключен в текста би бил опасност, която прави фундаменталистката интерпретация лесна, от която ние трябва да стоим далеч, за да не предадем вдъхновения, динамичен и духовен характер, който притежава свещеният текст. Както ни напомня Апостолът, «защото буквата убива, а духът животвори» (2 Кор 3, 6). Светият Дух преобразява Светото Писание в живо Божие Слово, живяно и предавано във вярата на Неговия свят народ.

10. Действието на Свети Дух не касае само формирането на Светото Писание, но действа също при тези, които започнат да слушат Божието Слово. То е важно утвърждение на Синодалните Отци, според което Светото Писание трябва да бъде «четено, тълкувано в светлината на самия Свети Дух, чрез когото е писано» ([Dei Verbum, т. 12](#)

). С Исус Христос Откровението на Бог достига своето изпълнение и своята пълнота; при това Свети Дух продължава своето действие. Всъщност би било редуktivno да се ограничи действието на Свети Дух единствено до божествено вдъхновената природа на Светото Писание и до неговите различни автори. Впрочем е необходимо да се уповаваме в действието на Свети Дух, който продължава да осъществява своята специфична форма на вдъхновение, когато Църквата учи на Светото Писание, докато Магистерият го тълкува автентично (виж [ibid., 10](#)

) и когато всеки вярващ го превръща в своя духовна норма. В този смисъл ние можем да разберем думите на Исус, когато казва на учениците Си, които Му заявяват, че са схванали смисъла на Неговите притчи: «Затова всеки книжник, който е придобил знания за Небесното Царство, прилича на стопанин, който изнася от съкровището си

нови и стари неща» (Мт 13, 52).

11. [Dei Verbum](#) уточнява най-накрая, че «думите на Бог, преминаващи през човешките езици стават подобни на езика на хората, въпреки че някога Словото на Вечния Отец бе поело немощта на нашата плът и се оприличи на човеците» ([т. 13](#)). Това е като да се каже, че Въплъщението на Словото Божие придава форма и смисъл на връзката между Божието Слово и човешкия език с неговите исторически и културни условия. Именно в това събитие приема форма Преданието, което също е Божие Слово (виж

[Ibid., т. 9](#)

). Често прибягваме до риска да ги разделим Светото Писание и Преданието, без да разбираме, че двете заедно са единствения извор на Откровението. Писменият характер на първото не намалява факта, че е напълно живо слово; също както живото Предание на Църквата, която непрекъснато го предава през вековете от поколение на поколение, притежава тази свещена книга като «върховно правило на вярата» (

[Ibid., т. 21](#)

). Впрочем преди да стане писмен текст Светото Писание е било предавано устно и поддържано живо чрез вярата на един народ, който го е признавал за своя история и свой принцип за идентичност сред толкова много народи. Следователно библейската вяра се основава върху живото Слово, а не върху книга.

12. Когато Светото Писание се чете в същия дух като този, с който е написано то винаги остава ново. Старият Завет, никога повече не е стар, след като веднъж е въведен в Новия, защото всичко е преобразено чрез единствения Дух, който го вдъхновява. Целият свещен текст притежава пророческа функция: той не се отнася до бъдещето, а до настоящето до този, който се храни с това Слово. Исус самият Той ясно го заявява в началото на Своето служение: «Днес се изпълни това писание, което чухте» (Лк 4, 21). Този, който всеки ден се храни с Божието Слово е като Исус, съвременник на хората, с които се среща; той не се изкушава да попадне в изчистена носталгия по миналото нито в безпочвени утопии за бъдещето.

Свещеното Писание изпълнява своето пророческо действие преди всичко към този, който го слуша. То поражда сладост и горчивина. Нека си спомним думите на пророк Йезекил, когато Господ го покани да изяде свитъка на книгата, той ни довери: «и в устата ми стана сладко като мед» (виж 3, 3). Дори евангелистът Йоан на остров Патмос изживява същия опит като Йезекил да яде свитък, но той добавя нещо по-специфично: « В устата ми беше сладък като мед, но като го изядох, стана ми горчиво в стомаха» (Откр 10, 10).

Сладкото въздействие на Божието Слово ни подтиква да го споделим с тези, които срещаме във всекидневието си, за да им обясним увереността на надеждата, която се съдържа в него (виж 1 Петр 3, 15-16). Горчивината, напротив често се предлага, когато човек усети колко му е трудно да живее словото по съгласуван начин, или дори се отказва да бъде докоснат с пръст, защото не е издържано, за да даде смисъл на живота. Следователно е необходимо никога да не привикваме към Божието Слово, а да се храним с Него, за да откриваме и живеем в дълбочина нашата връзка с Бог и нашите братя.

13. Друго предизвикателство, което се дължи на Светото Писание това, което касае милосърдната любов. Постоянно Божието Слово напомня за милосърдната любов на Отца, който моли своите деца да живеят в милосърдна любов. Животът на Исус е пълен и съвършен израз на тази божествена любов, която не задържа нищо за себе си, но която се поднася безрезервно на всички. В притчата за бедния Лазар ние намираме ценно указание. Когато Лазар и богаташът умират, този виждайки бедният в лоното на Авраам, моли да го изпратят при братята му, за да ги предупреди да живеят в любов към ближния, за да избегнат, за да не понесат и те неговите лични мъчения. Отговорът на Авраам е безпощаден: «Имат Мойсей и пророците, нека ги слушат» (Лк16, 29). Слушайте Светото Писание, за да практикувате милосърдието: това е голямо предизвикателство за нашия живот. Божието Слово е в състояние да отвори очите ни, за да ни позволи да излезем от индивидуализма, който води към задушаване и безплодие, като същевременно широко отваря пътя за споделянето и солидарността.

14. Един от най-значимите епизоди за отношенията между Исус и учениците е разказа за Преображението. Исус се качи на планината да се моли с Петър, Яков и Йоан. Евангелистите си спомнят, че докато лицето и дрехите на Исус блестяха, двама души разговаряха с Него: Мойсей и Илия, които съответно въплъщават Закона и Пророците, т.е. Светото Писание. Реакцията на Петър при това явление е изпълнена с радостно възклицание: «Учителю, добре е да бъдем тук, да направим три сенника: един за Тебе, един за Мойсей, и един за Илия» (Лк 9, 33). В този момент един облак ги покри със сянката си и учениците бяха сковани от страх.

Преображението припомня празника на Шатрите, когато Ездра и Неемия четяха свещения текст на народа, след завръщането от изгнание. В същото време то предвещава славата на Исус в подготовка на скандала за Страданията, божествената слава, която също така е предизвикана от облака, който обгръща учениците, символ за присъствието на Господ. Това Преображение е подобно на това на Светото Писание, което надхвърля себе си, докато храни живота на вярващите. Както го припомня [Verbum Domini](#)

: «В схващането на артикулацията между различните насоки в Писанието, става

решаващо да се разбере преминаването от буквата към духа. Не се касае за автоматично и спонтанно преминаване, а по-скоро за да се надхвърли буквата» (т [. 38](#)).

15. По пътя на приемането на Божието Слово ни придружава Майката на Господ, призната като Блажена, защото тя повярва в изпълнението на това, което Господ й беше казал (виж Лк 1, 45). Блаженството на Мария изпреварва всички Блаженства произнесени от Исус за бедните, страдащите, смирените, миротворците и онези, които са преследвани, тъй като това е необходимото условие за всяко друго блаженство. Никой беден не е блажен, защото е беден; Той става като Мария, ако вярва в изпълнението на Божието Слово. Ето какво припомня един голям ученик и учител на Светото Писание, Свети Августин: «Някой сред събраното множество, особено обхванат от ентузиазъм се провикна: Блажена утробата, която те е носила. А Той му отговори: Блажени по-скоро тези, които слушат Божието Слово и които го пазят. Това е като да кажеш: моята майка, която ти наричаш Блажена, е Блажена именно, защото опазва Божието Слово, не защото Словото е станало плът в нея и живя сред нас, а защото тя пазеше самото Божие Слово, чрез което тя беше създадена, и което в нея стана плът» (Comm. l'év. de Jn., 10, 3).

Нека Неделята на Божието Слово да може да направи така ,че да израсне в народа на Господ религиозността и познатото усърдие със Светото Писание, както ни учеше свещеният автор в древни времена «То е съвсем близо до теб, това Слово, то е в твоята уста, в твоето сърце, за да го приложиш на практика» (Второзаконие 30, 14).

Папа Франциск

Дадено в Рим, близо до Свети Йоан Латерански, на 30 септември 2019 година

Във възпоменание на Свети Йероним в началото на 1600та годишнина от смъртта му

[1] Cf. AAS 102 (2010), 692-787.

[2] « Тогава сакраменталността на Словото се разбира по аналогия с реалното присъствие на Христос под формата на осветени хляб и вино. Приближавайки се до олтара и вземайки участие в евхаристийната трапеза, ние се причестяваме наистина с Тялото и Кръвта Христови. Провъзгласяването на Словото Божие в служението включва признанието, че самият Христос присъства и се обръща към нас, за да бъде слушан», [Verbum Domini](#) , 56 .

© Copyright - Libreria Editrice Vaticana